

W niemieckich obozach koncentracyjnych wielu więźniów mawiało: „Jak to dobrze nie być księdzem!”, ponieważ to właśnie duchowni stanowili jedną z najbardziej prześladowanych grup wśród Polaków. Mimo okrucieństwa, stałych prześladowań i szyderstw, wielu z nich nie uległo złamaniu i do końca pozostawało duchownymi, czując się bardziej kapłanami niż więźniami¹. Jerzy Junosz-Kowalski, więzień Dachau, po latach wspominał: „Księża katolicy i zakonnicy pomagali Polakom przetrwać obozowe piekło. Dbali o moralne wsparcie więźniów, pocieszali ich i podtrzymywali na duchu”².

W niemieckich kacetach ginęli również księża z archidiecezji warszawskiej. Ks. Jacewicz i ks. Woś stwierdzają: „Męczeństwo i ofiary duchowieństwa diecezji, złożone na ołtarzu miłości i walki o wolność ojczyzny oraz Kościoła w II wojnie światowej, ilustrują liczby. Ogółem represjonowanych, wraz z poległymi w walkach lub w wyniku działań wojennych, było 215 duchownych, w tym 160 kapłanów i 55 kleryków, z czego 96 poniosło śmierć. W obozach koncentracyjnych zmarło lub zostało zamordowanych 36 księży”³.

W niemieckim obozie w Działdowie zamordowano pięciu kapłanów z powiatu sochaczewskiego. Jak podawał ks. W. Jezusek: „księża z powiatu sochaczewskiego byli aresztowani z księżmi z diecezji płockiej”. Byli to: ks. Włodzimierz Błoński, proboszcz parafii Brzozów, ks. Józef Molak, proboszcz parafii Iłów, ks. Franciszek Ruszkowski, proboszcz parafii Kamion, ks. Jan Szczepański, proboszcz parafii Giżyce oraz ks. Franciszek Żołędziowski, wikary w parafii Młodzieszyn oraz, jak podaje ks. Marian Ofiara, ks. Stefan Putkiewicz, wikary w parafii Legionowo⁴.

Po zakończeniu działań wojennych polski Kościół podjął działania mające na celu zebranie informacji o duchownych, którzy nie przeżyli wojny. W archiwum IPN zachowały się dokumenty dotyczące zamordowanych księży archidiecezji warszawskiej. Kuria Metropolitalna w Warszawie, w dniu 3 listopada, wystosowała pismo do Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce, przesyłając w załączeniu dwie listy z nazwiskami duchownych. W piśmie kanclerz kurii warszawskiej napisał: „W odpowiedzi na pismo z dnia 4 października b.r. L. 157/45 ma zaszczyt przesłać przy niniejszym dwie listy: aresztowanych i więzionych oraz zmarłych tragicznie z rąk okupanta księży świeckich Archidiecezji Warszawskiej. Co się tyczy zakonników i zakonnicy, to załącza się spis ogólny, gdyż zbieranie

¹ W. J. Wysocki, *Bóg na nieludzkiej ziemi. Życie religijne w hitlerowskich obozach koncentracyjnych (Oświęcim – Majdanek – Stutthof)*, Warszawa 1999, s. 174.

² A. Jagodzińska, *Kustosz Pamięci. Ksiądz Leon Stępiak (1913 – 2013). Więzień Dachau i Mauthausen-Gusen*, Warszawa 2019, s. 120.

³ W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, t. 4, z. 2, Warszawa 1977, s. 346.

⁴ M. Ofiara, *Martyrologium duchowieństwa polskiego i osób zakonnych w niemieckim obozie zagłady Soldau*, Płock 2024, s. 128.

danych od poszczególnych, a dzisiaj nawet rozproszonych zakonów, przedłużyłoby sprawę”⁵. Pierwsza lista zawiera 79 księży, druga lista obejmuje 82 duchownych, wśród których znajdują się również księża zamordowani w KL Soldau.

Ks. Włodzimierz Błoński – proboszcz parafii Brzozów Stary, powiat sochaczewski. Urodzony 6 września 1900 roku w m. Łask. Wstąpił do Metropolitalnego Seminarium w Warszawie w 1919 roku. Święcenia kapłańskie otrzymał 8 lutego 1925 roku w archidiecezji warszawskiej. W latach 1925 – 1934 pełnił posługę wikariusza w wielu warszawskich i sochaczewskich parafiach. Od 1938 roku proboszcz w parafii św. Andrzeja Apostoła w Brzozów Stary. Aresztowany 11 marca 1941 roku i przetrzymywany w więzieniu w Płocku. Następnie osadzony w obozie przejściowym w Działdowie, zmarł w 1941 roku. Inne źródła podają datę śmierci 9 stycznia 1942 roku, która jest mało prawdopodobna⁶.

Ks. Józef Molak – proboszcz parafii Iłów. Urodzony 20 stycznia 1882 roku w m. Glinki. W latach 1899–1904 studiował w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie oraz filozofię na Uniwersytecie Imperialnym w Petersburgu. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1904 roku. W latach 1904– 1910 był wikariuszem w kilku parafiach. Od 1910 do 1932 roku był proboszczem w trzech parafiach. Od 1932 roku proboszcz parafii Iłów pw. Znalezienia Krzyża Świętego, w dekanacie sochaczewskim. Został aresztowany przez Niemców w ramach akcji skierowanej przeciwko polskim księżom (polskiej inteligencji) w rejencji ciechanowskiej, na terenie swojej parafii, 11 marca 1941 roku. Wraz z czterema innymi księżmi, 20 marca 1941 roku, osadzono go w niemieckim obozie Soldau. Według informacji zawartych w publikacjach: ks. Jacewicza i ks. Wośa oraz dr Jagodzińskiej – ks. Molak został przetransportowany z Działdowa do KL Dachau. „Molak został przetransportowany z Działdowa do KL Dachau. Zmarł w drodze do Dachau lub jeszcze w Działdowie”. Według zachowanej kartoteki Gestapo w Płocku, ks. Józef Molak zmarł w obozie w Działdowie. Z pisma lekarza obozowego wynika, że zastosowane środki terapeutyczne nie przyniosły poprawy stanu zdrowia. Ks. Molak zmarł w obozie 4 września 1941 roku o godzinie 16.45, mając problemy z sercem i krążeniem⁷.

Ks. Stefan Putkiewicz – wikariusz parafii w Legionowie. Urodzony 17 września 1906 roku. Święcenia kapłańskie otrzymał w 14 czerwca 1936 roku w archikatedrze warszawskiej. Pełnił posługę wikariusza w parafii Wszystkich Świętych w m. Złaków (dekanat Łowicz). W latach 1936 – 1939 był wikariuszem w parafii Świętego Ducha w Legionowie oraz prefektem

⁵ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie (dalej: AIPN), *Straty poniesione przez duchowieństwo w latach 1939-1945*, sygn. IPN GK 166/357, k. 38.

⁶ W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa...*, s. 349; A. Rutecki, *Jasne promienie w obozie męki. Martyrologium duchowieństwa katolickiego w niemieckim obozie Soldau 1939 – 1945*, Działdowo 2023, s. 40; M. Ofiara, *Martyrologium duchowieństwa polskiego...*, s. 128.

⁷ AIPN, *Akta w sprawie: Józefa Molaka, ur. 20-02-1902 r.; księdza aresztowanego i osadzonego 20-03-1941 r. w obozie przejściowym w Działdowie (Durchgangslager Soldau), gdzie zmarł 04-09-1941 r.*, sygn. IPN GK 629/3753, k. 19; W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa...*, s. 365; A. Rutecki, *Jasne promienie w obozie męki...*, s. 52 – 53; M. Ofiara, *Martyrologium duchowieństwa polskiego...*, s. 128.

Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 3 w Legionowie. Aresztowany 14 września 1939 roku, wywieziony do Heidelbergu w Prusach Wschodnich lub jak podaje ks. Marian Ofiara: „wysoco prawdopodobne jest, że z tej diecezji w obozie Soldau zginął także ksiądz Stefan Putkiewicz. Niektórzy kapłani, z którymi został aresztowany, pozostawali przy życiu jeszcze wiosną 1940 roku i przebywali w Soldau. Stąd można przypuszczać, że wśród nich był także ksiądz Putkiewicz”⁸.

Ks. Franciszek Ruszkowski – proboszcz parafii Kamion. Urodzony 15 marca 1906 roku. Wstąpił do Metropolitalnego Seminarium w Warszawie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1929 roku. W latach 1929 – 1939 był wikariuszem, kapłanem i prefektem w kilku parafiach archidiecezji warszawskiej. Od 1939 roku proboszcz parafii Kamion pw. św. Michała Archanioła i św. Anny. Aresztowany 8 lub 11 marca 1941 roku i prawdopodobnie przetrzymywany w więzieniu w Płocku. Następnie uwięziony w hitlerowskim obozie Soldau, zginął w 1941 roku. W innych źródłach podają, że zmarł w 1942 roku: „podawany rok śmierci 1942 jest niepewny, bowiem wszyscy księża przebywający w obozie przejściowym w Działdowie zginęli do października 1941 roku”⁹.

Ks. Jan Szczepański – proboszcz parafii Giżyce. Urodzony 21 czerwca 1902 roku we wsi Zawady (par. Chojnata, woj. łódzkie). 12 lutego 1928 roku w katedrze warszawskiej, otrzymał święcenia kapłańskie. W 1937 roku został proboszczem parafii Apostołów św. Piotra i św. Pawła w Giżycach. Podczas wojny został aresztowany 11 marca 1941 roku i uwięziony w Płocku, a następnie osadzony w niemieckim obozie Soldau w Działdowie. W obozie przebywał do swojej śmierci męczeńskiej śmierci. W okresie lipiec-sierpień w obozie wybucho epidemia tyfusu. Komendant obozu Soldau Hans Krause podejmuje decyzję o rozstrzelaniu wszystkich chorych i osób podejrzanych o tę chorobę. Wśród więźniów są duchowni z diecezji płockiej i archidiecezji warszawskiej. Jak zeznawali po wojnie świadkowie: „w nocy dwukrotnie «pakowano» księży na auta ciężarowe, godz. trzeciej i piątej rano”¹⁰. Ks. dr Wacław Jezusek podaje, że masowe egzekucje mogły się odbyć 17 lub 19 września 1941 roku. Zachowały się akta Gestapo dot. ks. Jana Szczepańskiego, w których znajduje się dokument wystawiony przez lekarza obozowego: „ks. Jan Szczepański trafił do obozu 20 marca 1941 r. Natomiast 4 września 1941 roku trafił do pomieszczenia lekarskiego z zakażoną raną prawej stopy. W ciągu następnych kilku dni na całej dolnej części uda pojawiły się ogniska ropy. Pomimo rozległych nacięć wydzielina ropna nie ustąpiła. Stan więźnia się pogarszał. Według zapisu w karcie zgonu, ks. Jan zmarł 4 października 1941 roku o godz. 12.10”¹¹.

⁸ M. Ofiara, *Martyrologium duchowieństwa polskiego...*, s. 128.

⁹ W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa...*, s. 372.

¹⁰ A. Rutecki, *Las Białycki – miejsce eksterminacji więźniów niemieckiego obozu KL Soldau*, Dzień Dobry. Działdowo.pl 2024, nr 8(75), s. 14.

¹¹ AIPN, *Akta w sprawie: Jana Szczepańskiego, ur. 21-06-1902 r.; księdza aresztowanego w ramach akcji wysiedlania do GG i osadzonego 20-03-1941 r. w obozie przejściowym w Działdowie*, sygn. IPN GK 629/10689, k. 11.

Po księdzu Janie Kazimierzu Szczepańskim, zamęczonym przez Niemców w KL Soldau, pozostała zakrwawiona koloratka i zegarek kieszonkowy. Rzeczy te zostały przesłane matce księdza, pani Józefie Szczepańskiej (koloratka spłonęła później w pożarze) - ze wspomnień M. Bartosiewicz. Pamięć o ks. Janie została zachowana również na tablicach memoratywnych: w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie, sanktuarium Męczenników Działdowskich w Działdowie, także na pomniku w ostatniej parafii ks. Jana w Giżycach¹².

Ks. Kazimierz Żołędziowski – wikariusz parafii Młodzieszyn. Urodzony 24 stycznia 1899 roku w Warszawie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1927 roku. Był wikariuszem w kilkunastu parafiach archidiecezji warszawskiej. Ostatnią jego parafią był kościół pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Młodzieszynie. Został aresztowany 11 marca 1941 roku, najpierw uwięziony w Płocku, a następnie w obozie Soldau w Działdowie, gdzie zmarł 8 października 1941 roku. Zachowały się akta Gestapo dotyczące ks. Kazimierza Żołędziowskiego, w których znajduje się dokument wystawiony przez lekarza obozowego: „Do miejscowego obozu został przyjęty 20 marca 1941 roku. Żołędziowski został przyjęty o szpitala obozowego 20 maja 1941 roku. Cierpienia rozpoczęły się od ostrego reumatyzmu stawów prawego kolana i lewej kostki, co wkrótce doprowadziło do zapalenia wsierdzia. Po zmianie leczenia siła serca nadal spadała. Powstał rozległy obrzęk, którego nie udało się wyeliminować nawet zastrzykami rtęci. 3 października 1941 roku puls stał się tak słaby, że ledwo można było go wyczuć. W dniu 8 października 1941 roku o godzinie 21.40 zmarł po długim okresie nieprzytomności. Dopisek przyczyna śmierci: Zapalnie wsierdzia po reumatoidalnym zapaleniu stawów”¹³.

¹² W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa...*, s. 376.

¹³ AIPN, Akta w sprawie: *Kazimierza Żołędziowskiego, ur. 24-01-1899 r.; księdza aresztowanego w ramach akcji przeciwko polskiemu duchowieństwu i osadzonego w obozie przejściowym w Działdowie*, sygn. IPN GK 629/7718, k. 16.

Źródła Archiwalne

Archiwum Instytut Pamięci Narodowej

Akta w sprawie: Jana Szczepańskiego, ur. 21-06-1902 r.; księdza aresztowanego w ramach akcji wysiedlania do GG i osadzonego 20-03-1941 r. w obozie przejściowym w Działdowie, sygn. IPN GK 629/10689.

Akta w sprawie: Józefa Molaka, ur. 20-02-1902 r.; księdza aresztowanego i osadzonego 20-03-1941 r. w obozie przejściowym w Działdowie (Durchgangslager Soldau), gdzie zmarł 04-09-1941 r., sygn. IPN GK 629/3753

Akta w sprawie: Kazimierza Żołędziowskiego, ur. 24-01-1899 r.; księdza aresztowanego w ramach akcji przeciwko polskiemu duchowieństwu i osadzonego w obozie przejściowym w Działdowie, sygn. IPN GK 629/7718.

Straty poniesione przez duchowieństwo w latach 1939-1945, sygn. IPN GK 166/357.

Bibliografia

Jezusek W., *Męczeński koniec arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego, biskupa płockiego (1858-1941)*, Płock 2013.

Jacewicz W., Woś J., *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, z. 1-5, Warszawa 1976-1981.

Jagodzińska A., *Kustosz Pamięci. Ksiądz Leon Stępniaak (1913 – 2013). Więzień Dachau i Mauthausen-Gusen*, Warszawa 2019.

Jagodzińska A., Rutecki A., Brenda W., *Niemieckie i sowieckie zbrodnie na Ziemi Działdowskiej 1939 – 1945*, Olsztyn 2020.

Ofiara M., *Martyrologium duchowieństwa polskiego i osób zakonnych w niemieckim obozie zagłady Soldau*, Płock 2024.

Rutecki A., *Jasne promienie w obozie męki. Martyrologium duchowieństwa katolickiego w niemieckim obozie Soldau 1939 – 1945*, Działdowo 2023.

Rutecki A., *Las Białucki – miejsce eksterminacji więźniów niemieckiego obozu KL Soldau*, Dzień Dobry. Działdowo.pl, 2024, nr 8(75), s. 14.

Wysocki W. J., *Bóg na niehumanitarnej ziemi. Życie religijne w hitlerowskich obozach koncentracyjnych (Oświęcim – Majdanek – Stutthof)*, Warszawa 1999.

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Aneks zdjęciowy

Ks. Józef Molak

Zdjęcie pochodzi z <http://www.swzygmunt.knc.pl/>

Ks. Jan Szczepański

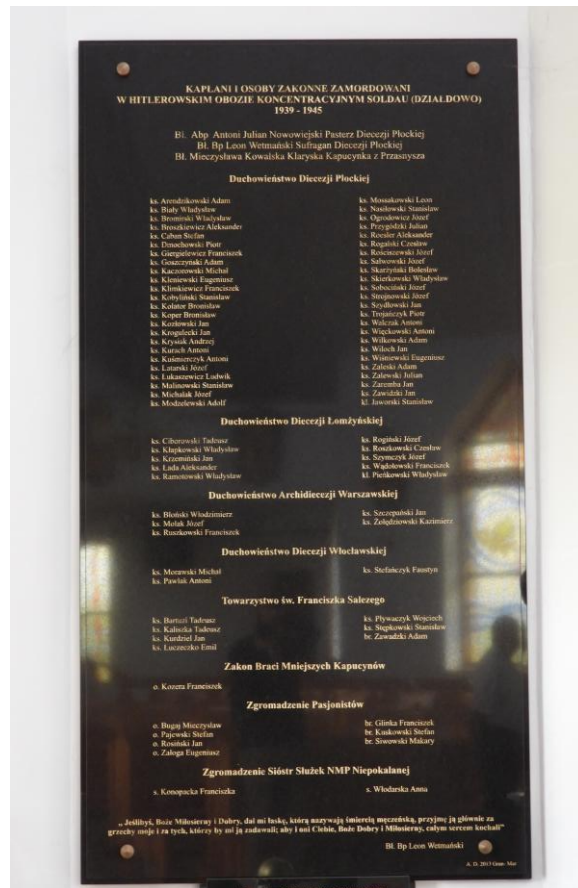
Zdjęcie pochodzi z prywatnych zbiorów M. Bartosiewicz

Andrzej Rutecki
Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”
21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Budynek poobozowy (dawne koszary pruskie) 2024
 Zdj. Karol Wrombel

Tablica memoratywna z nazwiskami duchownych zamęczonych w Lager Soldau, znajdująca się w Sanktuarium Męczenników Działdowskich (Działdowo) opracowana przez ks. Mariana Ofiarę
 Zdj. Archiwum stowarzyszenia „Pamięć i Tożsamość” w Działdowie

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

**KURIA METROPOLITALNA
WARSZAWSKA**

Warszawa, dn. 3 listopada 1945 r.
Nowogrodzka 49.

Nr. 4044.

35

Do

Główniej Komisji
Badania Zbrodni Niemieckich
w Polsce

Kraków
ul. Staszewskiego 41.

W odpowiedzi na pismo z dnia 4 października b.r. L. 157/45 ma zaszczyt przesłać przy niniejszym dwie listy: aresztowanych i więzionych oraz zmarłych tragicznie z rąk okupanta księży świeckich Archidiecezji Warszawskiej.

Co się zaś tyczy zakonników i zakonnice to załącza się spis ogólny, gdyż zbieranie danych od poszczególnych, a dzisiaj nawet rozproszonych zakonów, przedłużyłoby sprawę.-

KANCLERZ KURII
KANONIK METROPOLITALNY

Dr. W. W. W. W. W.

NOTARIUSZ

W. W. W. W. W.

Wpłynęło dn. 9. XI 1945
Nr. dzien. 287/45
Załatwiono dn.
Nr. dzien.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pismo Kurii Warszawskiej do Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce
dotyczące duchownych, którzy zginęli z rąk niemieckiego okupanta
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Lista Nr. 1

Księża aresztowani i uwięzieni.

+ 1. Ks. Archutowski Józef	+ 43. Ks. Oszkiel Czesław
+ 2. Ks. Archutowski Roman	44. Ks. Owczarek Stanisław
+ 3. Ks. Błoński Włodzimierz	+ 45. Ks. Oziębłowski Michał
+ 4. Ks. Brajczewski Bolesław	46. Ks. Padacz Władysław
+ 5. Ks. Bryndza Wojciech	+ 47. Ks. Paciorkowski Byszard
+ 6. Ks. Burekowski Józef	48. Ks. Pawłowski Antoni
+ 7. Ks. Czapczyk Henryk	49. Ks. Plater Zyberk Aleksander
+ 8. Ks. Dębiński Antoni	50. Ks. Piesiewicz Eugeniusz
+ 9. Ks. Detkens Edward	+ 51. Ks. Przyborowski Jan
10. Ks. Durka Jan	+ 52. Ks. Przydacki Jan
+ 11. Ks. Figat Henryk	53. Ks. Puder Tadeusz
12. Ks. Fiks Roman	+ 54. Ks. Putkiewicz Stefan
+ 13. Ks. Frankiewicz Piotr	+ 55. Ks. Rosłaniec Franciszek
+ 14. Ks. Gołędzinowski Jan	56. Ks. Rydzewski Czesław
15. Ks. Grabowski Aleksander	57. Ks. Rulski Tadeusz
+ 16. Ks. Gromulski Stanisław	+ 58. Ks. Ruszkowski Franciszek
17. Ks. Hilchen Henryk	59. Ks. Ruszczak Zygmunt
18. Ks. Katuszewski Feliks	+ 60. Ks. Sajna Zygmunt
+ 19. Ks. Kołodziejski Stanisław	+ 61. Ks. Skupieński Edward
20. Ks. Kopczewski Józef	62. Ks. Smiażek Bolesław
+ 21. Ks. Korzeniewski Czesław	+ 63. Ks. Schönwälder Ferdynand
+ 22. Ks. Kowalewski Stanisław	+ 64. Ks. Sobolewski Feliks
23. Ks. Kozłowski Feliks	+ 65. Ks. Szelenbaum Wacław
+ 24. Ks. Krawczyk Jan	+ 66. Ks. Szczepański Jan
+ 25. Ks. Krzemiński Szczepan	67. Ks. Szczepaniak Adam
+ 26. Ks. Kujdowicz Jan	+ 68. Ks. Szczęsny Jan
+ 27. Ks. Kulesza Stanisław	69. Ks. Sztuka Jan
+ 28. Ks. Kurowski Jan	70. Ks. Targoński Eugeniusz
+ 29. Ks. Kuziemski Józef	71. Ks. Węglewicz Mieczysław
30. Ks. Łukomski Aleksander	72. Ks. Wdzięczny Teofil
+ 31. Ks. Majkowski Hilarj	+ 73. Ks. Woźniak Michał
32. Ks. Malinowski Wincenty	+ 74. Ks. Wróblewski Bronisław
33. Ks. Malinowski Augustyn	+ 75. Ks. Zagańczyk Stefan
+ 34. Ks. Merklein Kazimierz	+ 76. Ks. Zaremba Józef
+ 35. Ks. Mężyński Franciszek	77. Ks. Zasada Walenty
+ 36. Ks. Molak Józef	+ 78. Ks. Zienkowski Wacław
+ 37. Ks. Mościcki Józef	+ 79. Ks. Zołędziowski Kazimierz
+ 38. Ks. Mystkowski Stanisław	
+ 39. Ks. Nowakowski Marcei	
+ 40. Ks. Około-Kuśak Antoni	
41. Ks. Ołdakowski Bolesław	
+ 42. Ks. Osiński Henryk	

*1 linijka 79 na liście I — 79
figury na liście II (niezakończony) — 51/38*

Nadto po wkroczeniu Niemców uwięzieni byli w Warszawie i na prowincji wszyscy prawie księża na przeciąg 2-3 tygodni.

Wiarygodność powyższego stwierdzam:
Warszawa, dn. 5.XI. 1945 r.
KANCLERZ KURII
KANONIK METROPOLITALNY

Andrzej Rutecki

Instytut Pamięi Narodowej

Zak. ... ma Nr. 287/95
z dn. 3. listopada 1945

Lista nr 1 – księża aresztowani i uwięzieni archidiecezja warszawska
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Lista Nr. 2

Księża Archidiecezji Warszawskiej
tragicznie zmarli z rąk okupanta.

14
36

✓ 1. Ks. Archutowski Józef	✓ 43. Ks. Około-Kużak Antoni
✓ 2. Ks. Archutowski Roman	✓ 44. Ks. Osiński Henryk
✓ 3. Ks. Błoński Włodzimierz	✓ 45. Ks. Oszekiel Czesław
✓ 4. Ks. Brajczewski Bolesław	✓ 46. ks. Oziębowski Michał
✓ 5. Ks. Bryndza Wojciech	✓ 47. Ks. Paciorkowski Ryszard
✓ 6. Ks. Burakowski Józef	48. Ks. Piłatowicz Stanisław
✓ 7. Ks. Czapczyk Henryk	49. Ks. Piwowarczyk Józef
✓ 8. Ks. Dębiński Antoni	50. Ks. Popławski Seweryn
✓ 9. Ks. Detkens Edward	✓ 51. Ks. Przyborowski Jan
✓ 10. Ks. Figat Henryk	✓ 52. ks. Przydecki Jan
✓ 11. Ks. Frankiewicz Piotr	✓ 53. ks. Putkiewicz Stefan
12. Ks. Godziński Tadeusz	✓ 54. ks. Roskaniac Franciszek
✓ 13. Ks. Gołędzinowski Jan	55. ks. Rostkowski Wiktor
14. Ks. Gołędowski Władysław	56. ks. Rozwadowski Michał
15. Ks. Gorczyca Edward	✓ 57. ks. Ruszkowski Franciszek
✓ 16. Ks. Gromulski Stanisław	58. Ks. Rutkowski Franciszek
✓ 17. Ks. Jachimowski Tadeusz	59. Ks. Rydzewski Czesław
18. ks. Kamiński Wojciech	✓ 60. Ks. Sajna Zygmunt
19. Ks. Kania Antoni	61. Ks. Salamucha Jan
20. Ks. Katuszewski Feliks	62. Ks. Sikora Bolesław
21. Ks. Klikno Paweł	✓ 63. Ks. Schönwälder Ferdynand
22. Ks. Klimczak Stanisław	✓ 64. Ks. Skupieński Edward
✓ 23. Ks. Kołodziejowski Stanisław	✓ 65. Ks. Sobolewski Feliks
✓ 24. Ks. Korzeniewski Czesław	66. Ks. Stosio Jan
25. Ks. Kowalczyk Piotr	✓ 67. Ks. Szelenbaum Wacław
✓ 26. Ks. Kowalewski Stanisław	68. Ks. Szkopowski Marcin
✓ 27. Ks. Krawczyk Jan	✓ 69. Ks. Szczepański Jan
28. Ks. Krupiński Józef	✓ 70. Ks. Szczęsny Jan
29. Ks. Krygier Mieczysław	71. Ks. Tarczyński Eugeniusz
✓ 30. Ks. Krzemiński Szczepan	72. Ks. Trzeciak Stanisław
✓ 31. Ks. Kujdowicz Jan	73. Ks. Wesołowski Antoni
✓ 32. Ks. Kulesza Stanisław	74. Ks. Widyński Franciszek
✓ 33. Ks. Kurowski Jan	75. Ks. Wierzejski Józef
✓ 34. Ks. Kuziemski Józef	✓ 76. Ks. Woźniak Michał
✓ 35. Ks. Majkowski Hilary	✓ 77. Ks. Wróblewski Bronisław
✓ 36. Ks. Mączka Stanisław	✓ 78. Ks. Zagańczyk Stefan
✓ 37. Ks. Merklein Kazimierz	✓ 79. Ks. Zaremba Józef
✓ 38. Ks. Mężyński Franciszek	✓ 80. Ks. Zienkowski Wacław
✓ 39. Ks. Milewicz Leon	81. Ks. Żelazowski Stanisław
✓ 40. Ks. Molak Józef	✓ 82. Ks. Żołądzowski Kazimierz
✓ 41. Ks. Mościcki Józef	
✓ 42. Ks. Nowakowski Marcelli	

Wiarogodność powyższego stwierdzam:
Warszawa, dn. 5.XI.1945 r.
KANCLERZ KURII
KANONIK METROPOLITALNY

Curia Metropolitańska
Warszawa

Instytut Pamięci Narodowej

Załącznik nr. 284/95
z dn. 3 listopada 1945

List nr 2 – księża Archidiecezji Warszawskiej tragicznie zmarli z rąk okupanta
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Todes-Bescheinigung
Jahr 19 41

1. Vor- und Familienname: <small>bei Kindern unter 14 Jahren ist Stand und Name der Eltern, bei unehelichen Namen und Stand der Mutter anzugeben</small>	Josef M o l a k ,
2. Geschlecht:	männlich weiblich
3. Tag der Geburt:	Jahr 1882, Monat Jan, Tag 30
4. Tag und Stunde des Todes: <small>(vormittags, das ist nach Mitternacht bis Mittag; nachm., das ist nach Mittag b. Mitternacht)</small>	Monat September, Tag 4, Stunde 16.45 Uhr nachmittags
5. Beruf und Stellung im Beruf: <small>(bei Ehefrauen: des Mannes, bei Kindern: des Vaters oder der Mutter)</small>	poln. Pfarrer
6. Wohnung: <small>Straße (od. Ortsbezeichnung) u. Hausnummer</small>	Nr.
7. Ort des Todes, wenn außerhalb der Wohnung (Anstalt):	Durchgangslager der Sicherheitspolizei und des SD in Soldau
8. Tag und Stunde der Leichenbestattung:	Tag 49 41, Stunde 19 Uhr vormittags
9. Todesursache (auch Totgeburt) in deutscher Bezeichnung (evtl. unter Beifügung der wissenschaftlichen Benennung) und zwar: a) Grundkrankheit festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) b) Begleitende Leiden festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) c) Unmittelbare Todesursache festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) d) Name des behandelnden Arztes (leserlich) e) Etwaige Behandlung durch einen Nichtarzt und durch wen?	Herz-Kr. Kreislaufstörung
10. Sind Anzeichen einer bösartigen epidemischen Krankheit vorhanden? und welche?	☒
11. Sind Anzeichen eines unnatürlichen Todes vorhanden? und welche?	☐
12. Bei Kindern unter 1 Jahr a) Art der Ernährung: b) ob in fremder Pflege: c) Wenn ja, bei wem? d) Sind Anzeichen einer schweren Vernachlässigung vorhanden?	zu a) Muttermilch — Ammenmilch — Tiermilch (sonstige) „ b) Nein — Ja „ c) „ d) Nein — Ja
13. Ist der Verstorbene a) von dem unterzeichneten Arzte behandelt worden? b) oder ihm bekannt gewesen? c) von wem ist die Persönlichkeit festgestellt?	zu a) Ja — Nein „ b) Ja — Nein „ c)
14. Ist Bescheinigung der Beerdigung erforderlich?	☒
15. Wird Ueberführung in die Leichenhalle beantragt?	☐

Gegen die Beerdigung — auch vor 24 Stunden — liegen ärztlicherseits keine Bedenken vor
Soldau, den 5 ten September 19 41

Nr. des Sterberegisters
Standesamt:
Unterschrift des Arztes: *Dr. Thiele*
49. Ostus

St. 45. Formularverlag W. E. Harig Nachf. G.m.b.H. Allenstein.

Karta zgonu ks. Józefa Molaka z obozu Soldau w Działdowie
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

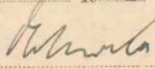
„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Todes-Bescheinigung
Jahr 19 41

1. Vor- und Familienname: <small>bei Kindern unter 14 Jahren ist Stand und Name der Eltern, bei unehelichen Namen und Stand der Mutter anzugeben</small>	Johann S c h e p a n s k i ,
2. Geschlecht:	männlich — weiblich
3. Tag der Geburt:	Jahr 19 02 , Monat Juni , Tag 21
4. Tag und Stunde des Todes: <small>(vormittags, das ist nach Mitternacht bis Mittag; nachm., das ist nach Mittag b. Mitternacht)</small>	Monat Oktober , Tag 4 Stunde 12,10 Uhr vormittags Uhr nachmittags
5. Beruf und Stellung im Beruf: <small>(bei Ehefrauen: des Mannes, bei Kindern: des Vaters oder der Mutter)</small>	Pfarrer
6. Wohnung: <small>Straße (od. Ortsbezeichnung) u. Hausnummer</small>	Durchgangslager Soldau Nr.
7. Ort des Todes, wenn außerhalb der Wohnung (Anfall):	Durchgangslager Soldau
8. Tag und Stunde der Leichenbestattung:	Tag 4. Oktober , Stunde 12,10 Uhr vormittags Uhr nachmittags
9. Todesursache (auch Totgeburt) in deutscher Bezeichnung (evtl. unter Beifügung der wissenschaftlichen Benennung) und zwar: a) Grundkrankheit festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) b) Begleitende Leiden festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) c) Unmittelbare Todesursache festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) d) Name des behandelnden Arztes (leserlich) e) Etwaige Behandlung durch einen Nichtarzt und durch wen?	Infektion des rechten Fusses ausgedehnte Phlegmone Dr. Schwela
10. Sind Anzeichen einer bösartigen epidemischen Krankheit vorhanden? und welche?	nein
11. Sind Anzeichen eines unnatürlichen Todes vorhanden? und welche?	nein
12. Bei Kindern unter 1 Jahr a) Art der Ernährung: b) ob in fremder Pflege: c) Wenn ja, bei wem? d) Sind Anzeichen einer schweren Vernachlässigung vorhanden?	zu a) Muttermilch — Ammenmilch — Tiermilch (sonstige) „ b) Nein — Ja „ c) „ d) Nein — Ja
13. Ist der Verstorbene a) von dem unterzeichneten Arzte behandelt worden? b) oder ihm bekannt gewesen? c) von wem ist die Persönlichkeit festgestellt?	zu a) Ja — Nein „ b) Ja — Nein „ c)
14. Ist Bescheinigung der Beerdigung erforderlich?	nein
15. Wird Ueberführung in die Leichenhalle beantragt?	

Gegen die Beerdigung — auch vor 3×24 Stunden — liegen ärztlicherseits keine Bedenken vor
Soldau , den 4. ten Oktober 19 41

Nr. des Sterberegisters
Standesamt:

Unterschrift des Arztes

St. 45. Formularverlag W. E. S. Verlag, G.m.b.H., Allenstein.

Karta zgonu ks. Jana Szczepańskiego z obozu Soldau w Działdowie
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

111 8

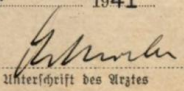
Todes-Bescheinigung

Jahr 19 41

1. Vor- und Familienname: <small>bei Kindern unter 14 Jahren ist Stand und Name der Eltern, bei unehelichen Namen und Stand der Mutter anzugeben</small>	Kasimier Ż o ł e d i o s k i
2. Geschlecht:	männlich — w id o x x
3. Tag der Geburt:	Jahr 1899, Monat Januar, Tag 23
4. Tag und Stunde des Todes: <small>(vormittags, das ist nach Mitternacht bis Mittag; nachm., das ist nach Mittag b. Mitternacht)</small>	Monat Oktober, Tag 8, Stunde 21,40 Uhr vormittags 21,40 Uhr nachmittags
5. Beruf und Stellung im Beruf: <small>(bei Ehefrauen: des Mannes, bei Kindern: des Vaters oder der Mutter)</small>	Kaplan
6. Wohnung: <small>Straße (od. Ortsbezeichnung) u. Hausnummer</small>	Durchgangslager Soldau Nr.
7. Ort des Todes, wenn außerhalb der Wohnung (Anstalt):	Durchgangslager Soldau
8. Tag und Stunde der Leichenbesichtigung:	Tag 8. Oktober, Stunde 21,40 Uhr vormittags 21,40 Uhr nachmittags
9. Todesursache (auch Totgeburt) in deutscher Bezeichnung (evtl. unter Beifügung der wissenschaftlichen Benennung) und zwar: a) Grundkrankheit festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) b) Begleitende Leiden festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) c) Unmittelbare Todesursache festgestellt vom behandelnden — nicht behandelnden — Arzt (oder laut Angabe der Angehörigen oder der sonstigen Umgebung) d) Name des behandelnden Arztes (lesterlich) e) Etwaige Behandlung durch einen Nichtarzt und durch wen?	Endokardites Gelenkrheumatismus Endokardites Endokardites Dr. Schwela
10. Sind Anzeichen einer bösartigen epidemischen Krankheit vorhanden? und welche?	nein
11. Sind Anzeichen eines unnatürlichen Todes vorhanden? und welche?	nein
12. Bei Kindern unter 1 Jahr a) Art der Ernährung: b) ob in fremder Pflege: c) Wenn ja, bei wem? d) Sind Anzeichen einer schweren Vernachlässigung vorhanden?	zu a) Muttermilch — Ammenmilch — Tiermilch (sonstige) „ b) Nein — Ja „ c) „ d) Nein — Ja
13. Ist der Verstorbene die a) von dem unterzeichneten Arzte behandelt worden? b) oder ihm bekannt gewesen? c) von wem ist die Persönlichkeit festgestellt?	zu a) Ja — Nein „ b) Ja — Nein „ c)
14. Ist Beifehmigung der Beerdigung erforderlich?	nein
15. Wird Ueberführung in die Leichenhalle beantragt?	

Gegen die Beerdigung — auch vor 3×24 Stunden — liegen ärztlicherseits keine Bedenken vor
Soldau, den 9. ten Oktober 1941

Nr. des Sterberegisters
Standesamt:

Unterschrift des Arztes

St. 45. Formularverlag W. G. Harich Nachf. G.m.b.H., Allenstein.

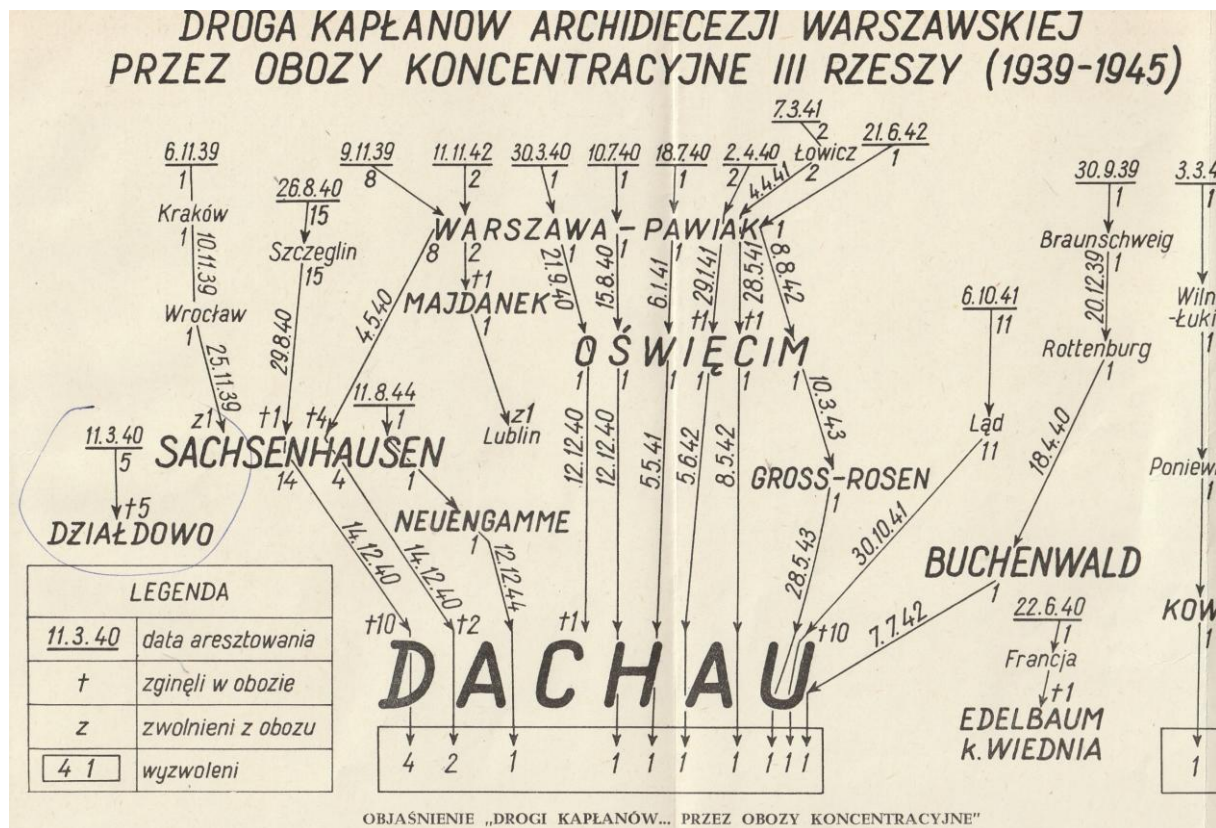
Karta zgonu ks. Kazimierza Żołądziowskiego z obozu Soldau w Działdowie
Archiwum IPN

Andrzej Rutecki

Stowarzyszenie „Pamięć i Tożsamość”

21.11.2024

„Duchowni z archidiecezji warszawskiej zamęczeni w niemieckim obozie Soldau w Działdowie”.

Mapka przedstawiająca „Drogę kapłanów Archidiecezji Warszawskiej przez obozy koncentracyjne III Rzeszy (1939 – 1945)”.

Zdjęcie pochodzi z publikacji W. Jacewicz, J. Woś, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, t. 4, z. 2, Warszawa 1977.